

Brüsszel, 2016.12.7.
COM(2016) 776 final

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK ÉS A TANÁCSNAK

a mezőgazdasági termékpiacok közös szervezésének létrehozásáról szóló 1308/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet méhészeti ágazattal kapcsolatos intézkedéseinek végrehajtásáról

Tartalomjegyzék

1.	BEVEZETÉS	3
2.	Módszertan.....	4
3.	AZ UNIÓS MÉHÉSZETI ÁGAZAT ÁTTEKINTÉSE.....	4
3.1.	Termelés és ár	4
3.2.	Kereskedelem.....	5
3.3.	A méhkaptárak összeírása	6
3.4.	A méhészek összeírása.....	6
4.	A NEMZETI MÉHÉSZETI PROGRAMOK VÉGREHAJTÁSA	7
4.1.	Jogalap.....	7
4.2.	Célok és intézkedések	8
4.3.	A nemzeti méhészeti programokra szánt uniós költségvetés és felhasználási ráta.....	9
4.4.	Az uniós hozzájárulás tagállamonkénti megoszlása	10
4.5.	Felmerült kiadások intézkedéstípusok szerint.....	12
5.	A 2013-AS KAP-REFORM ÁLTAL BEVEZETETT LEGFONTOSABB VÁLTOZÁSOK.....	13
5.1.	Támogatható intézkedések	14
5.2.	A méhkaptárak számának meghatározására szolgáló módszer és az uniós költségvetés elosztása.....	15
6.	KÖVETKEZTETÉS	17

1. BEVEZETÉS

Az Európai Unió méhészeti ágazata más mezőgazdasági ágazatokhoz képest kis méretű, de a beporzási szolgáltatások egy részét ez az ágazat nyújtja az uniós mezőgazdaság számára.

Az uniós méhészeknek számos kihívással kell szembesülniük ahhoz, hogy méhkaptáraikat és méztermelésüket fenntarthassák. Az egyre növekvő költségek, a harmadik országokból származó olcsó import mézzel való versengés, a méhcsaládok pusztulása, a betegségek, a méhcsaládokat támadó kártevők, valamint az egyre romló takarmányozási környezet jelentős nyomást gyakorol az ágazatra.

A közös agrárpolitika (KAP) keretén belül számos eszköz áll rendelkezésre a méhészeti ágazat támogatására és azon negatív hatás ellensúlyozására, amelyet egyes mezőgazdasági tevékenységek gyakorolhatnak a telepített beporzókra.

Az EU 1997 óta részesíti a méhészeti ágazatot közvetlen támogatásban¹. Az egymást követő piacsabályozások lehetőséget nyújtottak a tagállamoknak arra, hogy nemzeti programokat állítsanak össze méhészeti ágazatuk számára. E programok célja a méhészeti termékek előállítására és forgalmazására vonatkozó általános feltételek javítása, amely termékek közé nem csupán a méz tartozik, hanem a méhpempő, a virágpór, a méhszurok vagy a méhviasz is. A hároméves programokat az Európai Unió 50%-os társfinanszírozásban részesíti.

A mezőgazdasági termékpiacok közös szervezésének létrehozásáról szóló 1308/2013/EU tanácsi és európai parlamenti rendelet² 225. cikkének a) pontja kimondja, hogy a Bizottság háromévente, első alkalommal 2016. december 21-ig jelentést nyújt be az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak a méhészeti ágazattal kapcsolatos, az 55., 56. és 57. cikkben meghatározott intézkedések végrehajtásáról, beleértve a méhkaptár-azonosítási rendszereket illető legutóbbi fejleményeket is.

Ez a jelentés, amely a 2013., a 2014. és a 2015. méhészeti éveket³ foglalja magában, ennek a kötelezettségnek tesz eleget. Mivel a nemzeti méhészeti programok három évig tartanak, a szóban forgó három méhészeti év az előző hároméves méhészeti program (2011–2013) utolsó évének és a jelenlegi program (2014–2016) első két évének felel meg. Ez a Bizottság által az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak benyújtott, a méhészeti programok végrehajtásáról szóló hatodik jelentés⁴.

Minden tagállam benyújtotta nemzeti méhészeti programját a 2011–2013 és a 2014–2016 közötti időszakra vonatkozóan. Ez jelzi a tagállamok kifejezett érdeklődését, valamint az ágazat szükségleteit.

¹ A Tanács 1221/97/EK rendelete (1997. június 25.) a méz termelésének és forgalmazásának javítására irányuló intézkedések alkalmazására vonatkozó általános szabályok megállapításáról (HL L 173., 1997.7.1., 1. o.).

² HL L 347., 2013.12.20, 671. o.

³ A 2013-as, a 2014-es és a 2015-ös méhészeti év a 2012. szeptember 1-jén kezdődő és 2013. augusztus 31-én végződő, a 2013. szeptember 1-jén kezdődő és 2014. augusztus 31-én végződő, illetve a 2014. szeptember 1-jén kezdődő és 2015. augusztus 31-én végződő időszaknak felel meg.

⁴ Az előző jelentés (COM(2013) 593 final) 2013. augusztus 16-án jelent meg.

Az e jelentés tárgyát képező három méhészeti év időtartama alatt még hatályban volt a mezőgazdasági piacok közös szervezésének létrehozásáról, valamint egyes mezőgazdasági termékekre vonatkozó egyedi rendelkezésekről szóló 1234/2007/EK tanácsi rendelet (az egységes közös piacszervezésről szóló rendelet)⁵; ezért a KAP 2013-as reformjával a méhészeti ágazatra vonatkozóan bevezetett változásokat még nem hajtották végre akkor. Mindazonáltal e jelentés ismerteti a KAP-reform által bevezetett fő jogszabályi változtatásokat, valamint a méhkaptár-azonosítási rendszerekkel kapcsolatos fejleményekre vonatkozó legújabb információkat.

2. MÓDSZERTAN

Ez a jelentés a következő információforrásokon alapul:

- A 2011–2013, 2014–2016 és 2017–2019 közötti időszakra a tagállamok által a Bizottságnak bejelentett nemzeti méhészeti programok. Minden nemzeti méhészeti programnak tartalmaznia kell a tagállamok által a területükön működő méhészeti ágazat termelési és piaci értékesítési szerkezetéről készített tanulmányt.
- A Bizottságnak bejelentett nemzeti méhészeti programok⁶ keretében hozott intézkedésekkel kapcsolatos tagállami kiadások;
- Az EUROSTAT, a COMEXT és a FAO méztermelésre és nemzetközi kereskedelemre vonatkozó adatai.

A mézpiacra és a nemzeti méhészeti programokra vonatkozó részletes adatok és összefoglaló táblázatok a Bizottság honlapján⁷ érhetők el.

3. AZ UNIÓS MÉHÉSZETI ÁGAZAT ÁTTEKINTÉSE

3.1. Termelés és ár

Az évente mintegy 250 000 tonnás termelésével az EU a második legnagyobb méztermelő a világon Kína után.

Az EU nem termel elég mézet ahhoz, hogy saját fogyasztását fedezni tudja. 2015-ben az önellátás mértéke⁸ 60 % körül volt.

A legnagyobb méztermelő országok (RO, ES, HU, DE, IT) főként az Unió déli részén helyezkednek el, ahol az éghajlati viszonyok jobban kedveznek a méhészetnek.

Összességében az uniós méztermelés – az éghajlati viszonyoktól függő éves eltérésekkel együtt – lassú növekedést mutat. E termelési szint fenntartása azonban a méhészek számára egyre nehezebbé válhat, mivel meg kell küzdeniük a méhek egészségével és a mezőgazdaság intenzívebbé válása következtében eltűnő élőhelyekkel kapcsolatos kihívásokkal. A termelési

⁵ HL L 299., 2007.11.16., 1. o.

⁶ Amelyeket a tagállamok a méhészeti termékek termelésének és forgalmazásának általános feltételeit javító intézkedésekről szóló 797/2004/EK tanácsi rendelet végrehajtásának részletes szabályairól szóló, 2004. április 29-i 917/2004/EK bizottsági rendelet (HL L 163., 2004.4.30., 83. o.) 6. cikkével összhangban jelentenek be a Bizottságnak.

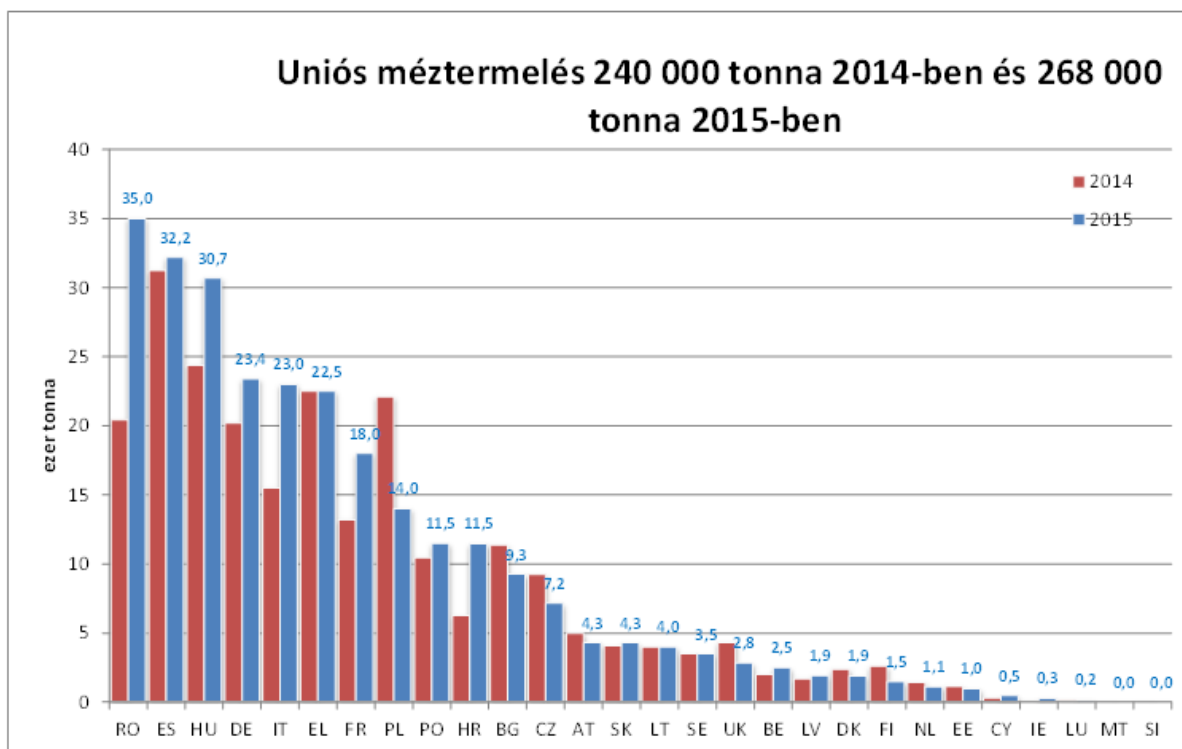
⁷ http://ec.europa.eu/agriculture/honey/index_en.htm

⁸ Önellátás mértéke = A hazai méztermelésnek a teljes fogyasztás arányában kifejezett mértéke
= uniós termelés/év osztva ezzel: (uniós behozatal/év + uniós termelés/év – uniós kivitel/év).

feltételek romlanak, a termelési költségek emelkednek, és a harmadik országokból egyre nagyobb mennyiségben behozott olcsóbb méz fokozódó versenyhelyzetet teremt.

A méz ára a minőség és az értékesítési hely függvényében jelentősen eltérhet. A vegyes virágméz esetében az árak a következőképpen alakulnak: Lengyelországban a nagykereskedelemben ömlesztve értékesített vegyes virágméz ára 2,54 EUR/kg, míg az Egyesült Királyságban a termelési helyen értékesített méz 15,18 EUR/kg-ba kerül.

1. ábra: Uniós méztermelés 2014-ben és 2015-ben

Forrás: A 2017–2019-es nemzeti méhészeti programokhoz benyújtott tagállami tanulmányok

3.2. Kereskedelem

Import

Az EU a **világ legnagyobb mézimportőre**. Az uniós behozatal évről évre növekszik.

2015-ben az EU mintegy 200 000 tonna mézet importált, ami a teljes uniós termelési mennyiség mintegy 75 %-ának felel meg. **E behozatal fele Kínából származik** (mintegy 100 000 tonna). A másik két fő szállító Mexikó és Ukrajna. A harmadik országokból behozott méz az EU-ban előállított méznél sokkal olcsóbb. 2015-ben a kínai méz átlagos behozatali egységára 1,64 EUR/kg volt, míg a nagykereskedelemben ömlesztve értékesített vegyes virágméz uniós átlagára 3,78 EUR/kg. A magasabb termelési költségek következtében az uniós termelők alig tudnak versenyezni az importmézszel.

Export

Az uniós kivitel a behozatalhoz képest elhanyagolható.

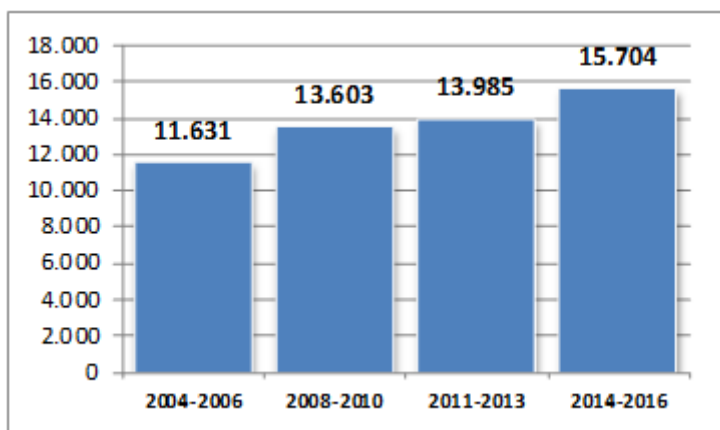
2015-ben az EU mintegy 20 000 tonna mézet exportált, ami a teljes uniós termelési mennyiség mintegy 8 %-ának felel meg. Az EU elsősorban a kiváló minőségű méz iránti keresletet mutató, Svájcban, Szaúd-Arábiában, Japánban, az Egyesült Államokban és Kanadában található piacokra exportál. 2015-ben a méz átlagos kiviteli egységára 5,77 EUR/kg volt.

3.3. A méhkaptárak összeírása

A 2014–2016-os programokban szolgáltatott adatok szerint az EU-ban mintegy 16 millió méhkaptár található. A legtöbb méhkaptárral rendelkező öt tagállam főként az EU déli részén található: Spanyolország, Franciaország, Görögország, Románia és Olaszország.

A Bizottság nem rendelkezik új adatokkal a méhkaptáraknak a legutóbbi jelentéssel összehasonlítható számáról. A legfrissebb adatok legkorábban 2017-ben állnak rendelkezésre.

2. ábra: A méhkaptárak számának alakulása az EU-ban

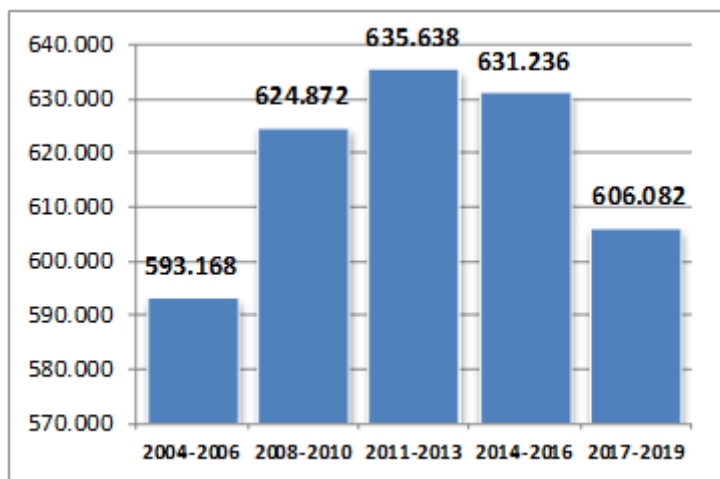

Forrás: A nemzeti méhészeti programokhoz benyújtott tagállami tanulmányok

3.4. A méhészek összeírása

A 2017–2019-os programokban szolgáltatott adatok szerint az EU-ban mintegy 600 000 méhész dolgozik. **Az EU-ban csökken a méhészek száma.** Az életkoruk miatt az ágazatot elhagyó méhészek helyébe nem lépnek újonnan érkezők.

3. ábra: A méhészek számának alakulása az EU-ban

Forrás: A nemzeti méhészeti programokhoz benyújtott tagállami tanulmányok

Az egyes tagállamok helyzete nagyban különbözik egymástól. Németország egyike azon kevés tagállamnak, amely sikeresen megállította a méhészek számának csökkenését. A Németországi Méhészek Szövetsége prioritásként kezelte a méhészek munkaerő-toborzási stratégiáját, és kezdő tanfolyamokat tartott, amivel sikerült növelni az aktív méhészek számát. Ezen intézkedések egy részét a programok „technikai segítségnyújtás” elnevezésű intézkedéséből finanszírozták.

2015-ben az európai méhészek 96 %-a legfeljebb 150 méhcsaláddal foglalkozott, amely küszöb alatt a méhészet nem hivatásos méhészetnek tekintendő; az uniós méhészeknek mindössze 4 %-a rendelkezett 150-nél több méhcsaláddal, és így hivatásos méhésznek minősül. E küszöbértéket azonban egyes méhészeti szövetségek vitatják, és a 40 méhcsaládot megfelelőbb értéknek tekintik.

Az uniós méhészek túlnyomó többsége (72 %) tagja valamilyen méhészeti szövetségnek.

4. A NEMZETI MÉHÉSZETI PROGRAMOK VÉGREHAJTÁSA

4.1. Jögalap

Az e jelentés tárgyát képező 2013-as, 2014-es és 2015-ös méhészeti év során még hatályban volt az 1234/2007/EK tanácsi rendelet; **ezért a KAP 2013-as reformjával a méhészeti ágazatra vonatkozóan bevezetett változásokat még nem hajtották végre.**

Az új 1308/2013/EU rendelet 55–57. cikkében foglalt rendelkezések az 1234/2007/EK rendelet 105–110. cikkében foglalt rendelkezések helyébe lépnek, és hatályon kívül helyezik azokat. Az 1308/2013/EU rendelet 231. cikke azonban úgy rendelkezik, hogy a 2014. január 1-je előtt elfogadott többéves programok tekintetében továbbra is az 1234/2007/EK rendelet érintett rendelkezései az irányadók a programok lezárulásáig. A jogalkotó ezt az átmeneti rendelkezést azért vezette be, hogy biztosítsa a folyamatban lévő programok folytonosságát. Mivel a 2011–2013 és a 2014–2016 közötti méhészeti programokat 2014. január 1. előtt

fogadták el, azokra az 1234/2007/EK rendelet, valamint a méhészeti termékek termelésének és forgalmazásának általános feltételeit javító intézkedésekről szóló 797/2004/EK tanácsi rendelet végrehajtásának részletes szabályairól szóló 917/2004/EK bizottsági rendelet⁹ rendelkezései az irányadók.

4.2. Célok és intézkedések

A programok célja a méhészeti termékek Unióban történő termelésére és forgalmazására vonatkozó általános feltételek javítása.

Hat intézkedés jogosult támogatásra és szerepelhet a nemzeti méhészeti programokban.

A tagállamok programjaik elkészítésekor konzultálhatnak a méhészeti szervezetekkel, és a támogatható intézkedések listájáról kiválasztják az általuk leginkább relevánsnak tekintett intézkedéseket. A 2014-es és a 2015-ös méhészeti évben Hollandia például egyetlen intézkedés, az alkalmazott kutatás végrehajtása mellett döntött.

A hat támogatható intézkedés a Bizottság legutóbbi, 2013-as jelentése óta változatlan:

A **technikai segítségnyújtás** célja a termelés és a forgalmazás hatékonyságának a legmegfelelőbb technikák alkalmazásával történő javítása. Idetartoznak többek között az új piaci szereplők számára indított alaptanfolyamok, valamint a tapasztalt méhészek és méhészeti csoportok vagy szövetkezetek vezetői számára indított tanfolyamok, amelyek során elsősorban a tenyésztéssel, a betegségek megelőzésével, a betakarítással és a csomagolással, a méz tárolásával és szállításával, valamint a forgalmazással kapcsolatos kérdésekkel foglalkoznak. A méhészek és méhészeti szakértők/szakemberek képzése lehetővé teszi a gyakorlati szakmai ismeretek terjesztését. Az intézkedés alkalmazásával az ágazat korszerűsítése is támogatható azáltal, hogy a méhészek a méz kinyerésére alkalmas berendezést vásárolnak.

A **varroózis megelőzésének** célja, hogy megakadályozza a méhcsaládok ezen endémiás kórokozók általi fertőzését. A varroózis a mézelő méheknek a Varroa atka okozta betegsége, amely legyengíti a méhek immunrendszerét, és növeli a méhek másodlagos vírusfertőzésének kockázatát. A varroózis elleni védekezés elsősorban a parazitaterhelés mérséklésével történik. A varroózis drasztikusan csökkenti az Európai Unión belüli méhészeti termelés hozamát, és megfelelő kezelés hiányában teljes kolóniák pusztulását eredményezi. A varroózis endémiás betegség az Unióban, és nem lehet teljes mértékben megszüntetni, a betegség hatásai kizárólag a méhcsaládok jóváhagyott módszerekkel és termékekkel való kezelése útján kerülhetők el. Pénzügyi hozzájárulás szükséges ahhoz, hogy segítsenek a termelőknek megfizetni a méhcsaládok megfelelő kezeléséből fakadó egyre növekvő kiadásokat (termékek és berendezések, például fedőhálók).

A **vándorméhészet ésszerűsítéséhez** nyújtott támogatás célja a méhcsaládok mozgásának optimalizálása az Unión belül, valamint a virágzás időszakában helyszínek biztosítása a

⁹ HL L 163., 2004.4.30., 83. o.

méhészek számára. A méhcsaládok és kaptárak azonosításával, vándorméhészeti nyilvántartás létrehozásával, a vándorméhészetet elősegítő anyagokba történő beruházással vagy a virágfajták feltérképezésével elősegíthető a vándorméhészet hatékony szabályozása. A vándorméhészet számos tagállamban létfontosságú a méhek tápanyagszükségleteinek, valamint a növények beporzásának biztosításához.

A **mézminőség-vizsgálat** megvalósítását támogató intézkedések célja a mézforgalmazás javítása. A mézminőség-vizsgálat lehetővé teszi a méhészek számára annak biztosítását, hogy a forgalomba hozott méz megfeleljen a mézről szóló 2001/110/EK tanácsi irányelvben¹⁰ meghatározott fizikai-kémiai jellemzőknek; a méz botanikai eredetének vizsgálata a méhészek számára pontos ismereteket jelent a gyűjtött mézről, lehetővé téve számukra, hogy a termékért magasabb árat kapjanak. A mézminőség-vizsgálat pénzügyi támogatása nélkülözhetetlen ahhoz, hogy számos méhész számára elérhetővé tegyék ezt a szolgáltatást.

A **kaptárak állománypótlása** lehetőséget biztosít az állományveszteség részbeni kompenzálására, és ennél fogva a termelés visszaesésének elkerülésére; ide tartozhat a királynők termékenysége javítására és a méhkolóniák beszerzésére irányuló tevékenység finanszírozása.

A méz minőségének javítását célzó **alkalmazott kutatásokat** szolgáló projektek méhészeti programokba való felvételének a rendelet keretében biztosított lehetősége, valamint a projektek eredményeinek terjesztése hozzájárulhat a termelők konkrét méhészeti gyakorlatokkal kapcsolatos ismereteinek növeléséhez.

4.3. A nemzeti méhészeti programokra szánt uniós költségvetés és felhasználási ráta

A méhészeti ágazatnak szánt uniós források viszonylag csekély összegűek, azonban háromévente emelkednek, hogy megfeleljenek az ágazat növekvő igényeinek, a programok általi kielégítő felhasználásnak, valamint az Unió egymást követő bővítéseinek. A 2017–2019 közötti méhészeti programok esetében a rendelkezésre álló uniós forrásokat minden egyes méhészeti évben 36 millió EUR-ra növelik.

1. táblázat: A nemzeti méhészeti programokra szánt uniós források

Az egyes méhészeti években rendelkezésre álló uniós források	2013-as méhészeti év 2011–2013 közötti programok	2014-es méhészeti év 2014–2016 közötti programok	2015-ös méhészeti év 2014–2016 közötti programok
EUR	32 000 000	33 100 000	33 100 000
A tagállamok által felhasznált	29 160 781	30 430 265	30 874 274

¹⁰ HL L 10., 2002.1.12., 47. o.

uniós források összege EUR-ban			
Felhasználási ráta	91 %	92 %	93 %

Minden tagállam¹¹ benyújtotta nemzeti méhészeti programját a 2011–2013 és a 2014–2016 közötti időszakra vonatkozóan.

A méhészeti programokhoz nyújtott uniós hozzájárulás a tagállamok által viselt kiadások 50 %-át teszi ki. Ez pontosabban azt jelenti, hogy a 2013-as méhészeti évben összesen 64 millió EUR állt a méhészeti ágazat rendelkezésére: 32 millió EUR az uniós költségvetésből, 32 millió EUR pedig a tagállamok nemzeti költségvetéséből. A 2014-es és a 2015-ös méhészeti évben évente összesen 66,2 millió EUR állt rendelkezésre: 33,1 millió EUR az uniós költségvetésből, 33,1 millió EUR pedig a tagállamok nemzeti költségvetéséből.

A korábbi évekhez hasonlóan a tagállamok az e programokra rendelkezésre álló uniós források szinte teljes összegét felhasználták. Az átlagos uniós felhasználási arány kitűnő: a 2013-as, 2014-es és 2015-ös méhészeti évben 91 %, 92 % illetve 93 % volt.

4.4. Az uniós hozzájárulás tagállamonkénti megoszlása

Az **uniós hozzájárulás tagállamonkénti megoszlásának fő tényezője** az, hogy a tagállam területén **hány méhkaptár** található.

A tagállami kiadásoknak a nemzeti programok keretében bejelentett előrejelzései szerint az uniós forrásokat az Unióban található méhkaptárak teljes számából való tagállami részarány alapján osztják el.

A tagállamok bejelentik a méhészeti programjuk Bizottsághoz történő benyújtásának időpontjában a területükön található méhkaptárak számát. Az Unióban található méhkaptárak számát és tagállamok szerinti lebontását a 917/2004/EK rendelet I. mellékletének módosításáról szóló bizottsági végrehajtási rendeletben¹² teszik közzé.

Az egyes tagállamokban található méhkaptáraknak az EU-ban található összes méhkaptár százalékában kifejezett száma határozza meg a költségvetés százalékában kifejezett elméleti maximumot, amelyre az egyes tagállamok jogosultak. Amennyiben egy tagállam kevesebb

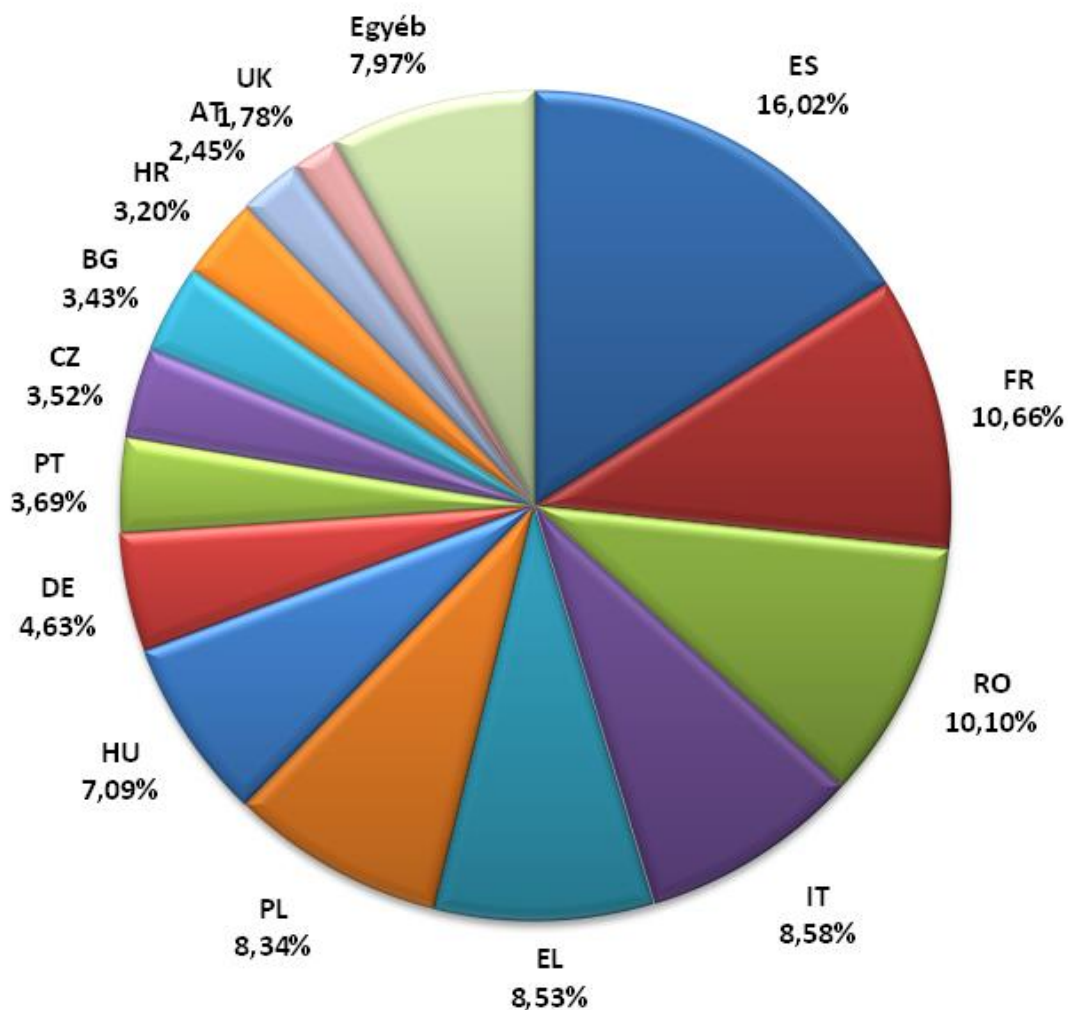
¹¹ 2011–2013 között 27 tagállam rendelkezett hatályos nemzeti méhészeti programmal. Miután Horvátország 2013. július 1-jén csatlakozott az Európai Unióhoz, 2014–2016 között már 28 tagállam rendelkezett hatályos nemzeti méhészeti programmal.

¹² A 2014–2016 közötti programokra vonatkozóan lásd a méhészeti termékek termelésének és forgalmazásának általános feltételeit javító intézkedésekről szóló 797/2004/EK tanácsi rendelet végrehajtásának részletes szabályairól szóló 917/2004/EK rendelet módosításáról szóló 768/2013/EU bizottsági végrehajtási rendeletet (HL L 214., 2013.8.9., 7. o.).
A 2011–2013 közötti programokra vonatkozóan lásd a méhészeti termékek termelésének és forgalmazásának általános feltételeit javító intézkedésekről szóló 797/2004/EK tanácsi rendelet végrehajtásának részletes szabályairól szóló 917/2004/EK rendelet módosításáról szóló, 2010. augusztus 12-i 726/2010/EK bizottsági rendeletet (HL L 213., 2010.8.13., 29. o.).

kiadást jelez előre, mint az a maximális költségvetés, amelyre jogosult, az e tagállam által nem igényelt összeg a többi tagállam között oszlik meg.

Ennek eredményeként a legnagyobb méhcsaládállománnyal rendelkező tagállamok az uniós források legnagyobb felhasználói. A 2013-as, 2014-es és 2015-ös méhészeti évben Spanyolország – az Unióban a legnagyobb méhcsaládállománnyal rendelkező tagállam – kapta a legnagyobb részt az uniós forrásokból. A 2013-as, 2014-es és 2015-ös méhészeti évben az öt legnagyobb méhcsaládállománnyal rendelkező tagállam (Spanyolország, Franciaország, Görögország, Románia és Olaszország) együttesen az uniós forrásoknak mintegy felét kapta meg.

4. ábra: Az uniós hozzájárulás tagállamonkénti megoszlása a 2015-ös méhészeti évben

4.5. Felmerült kiadások intézkedéstípusok szerint

A tagállamok minden egyes méhészeti év végén a 917/2004/EK bizottsági rendelet 6. cikkével összhangban bejelentik a Bizottságnak az intézkedéstípusok szerint felmerült kiadásait.

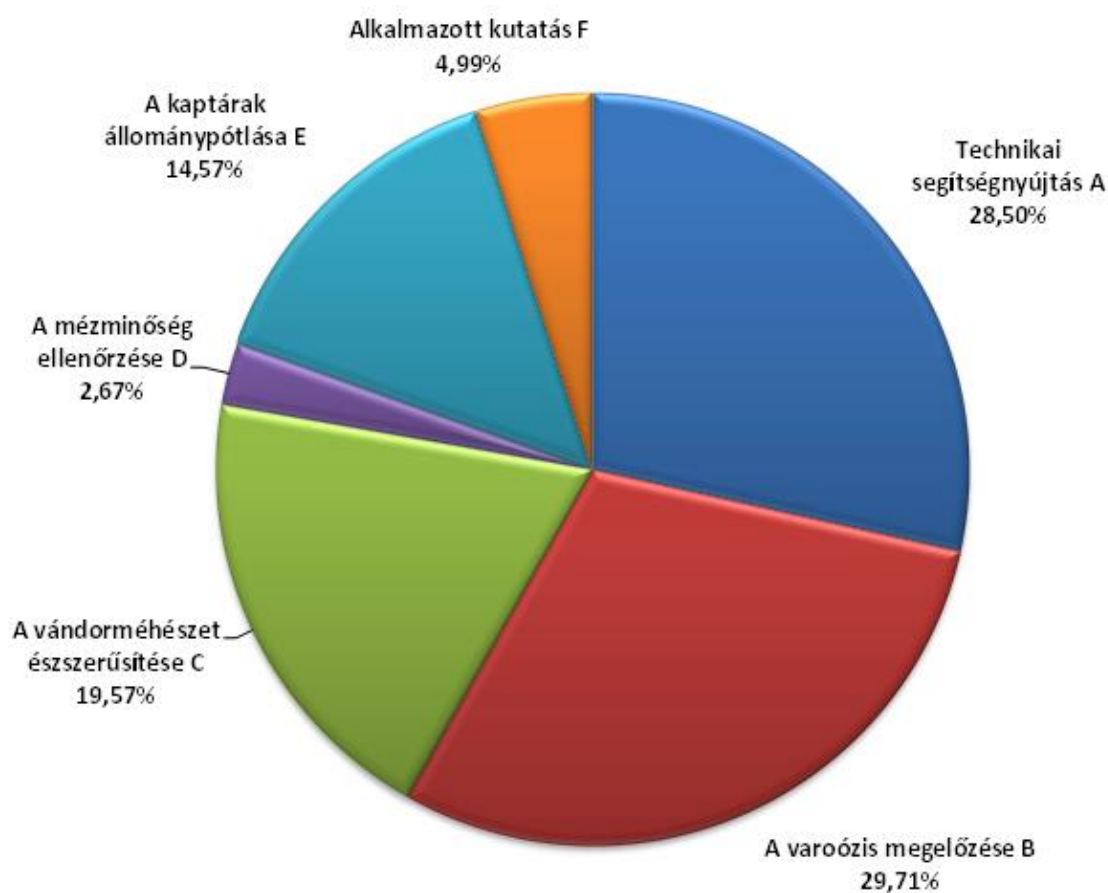
A kiadások intézkedéstípusok szerinti lebontása a 2013-as, 2014-es és 2015-ös méhészeti évre vonatkozóan a Bizottság legutóbbi jelentéséhez képest gyakorlatilag nem változott.

A **varroózis elleni védekezés, valamint a méhészeknek és a méhészek szervezeteinek nyújtott technikai segítség** (amelyek egyenként az összes kiadás mintegy 29 %-át tették ki) volt a két leggyakrabban alkalmazott intézkedés. Ez azt mutatja, hogy az ágazatnak továbbra is be kell ruháznia a méhészeti berendezésekbe, a betegségek és a méhcsaládokat megtámadó kártevők elleni védekezés érdekében folyamatosan frissítenie kell a méhészeti gyakorlatokat, továbbá képzést kell nyújtania az új méhészek számára.

A **vándorméhészet ésszerűsítése** az összes kiadás mintegy 19 %-át tette ki; ez volt a harmadik intézkedés. A vándorméhészet számos tagállamban kiemelten fontos méhészeti gyakorlat, amellyel a teljes méhészeti idény során fedezni lehet a mézelő méhek tápanyagszükségleteit, továbbá beporzási szolgáltatásokat is nyújt.

A **kaptárak állománypótlása** az összes kiadás mintegy 15 %-át tette ki, ez volt a negyedik intézkedés, majd az ötödik helyen az **alkalmazott kutatás** helyezkedett el (az összes kiadás mintegy 5 %-ával), a hatodik helyen pedig a **mézminőség-vizsgálat** (az összes kiadás mintegy 3 %-a).

5. ábra: Felmerült kiadások intézkedéstípusok szerint a 2015-ös méhészeti évben

5. A 2013-AS KAP-REFORM ÁLTAL BEVEZETETT LEGFONTOSABB VÁLTOZÁSOK

A KAP 2013-as reformja jelentős változásokat vezetett be a méhészeti programokkal kapcsolatban. Ezek a változások az 1308/2013/EU rendelet méhészeti ágazatnak nyújtott támogatásokról szóló 55–57. cikkében szerepelnek, amely cikkek az 1234/2007/EK rendelet méhészetről szóló 105–110. cikkének helyébe lépnek. A méhészettel kapcsolatban a Bizottság

2015/1366/EU felhatalmazáson alapuló rendelete¹³ egészíti ki az 1308/2013/EU rendeletet, a Bizottság 2015/1368/EU végrehajtási rendelete¹⁴ pedig az 1308/2013/EU rendeletnek a méhészeti ágazatban nyújtott támogatások tekintetében történő alkalmazására vonatkozó szabályokat állapítja meg.

A KAP-reform méhészeti ágazatra vonatkozó fő célkitűzései arra irányultak:

- hogy a támogatható intézkedéseket az ágazat szükségleteihez igazítsák;
- hogy biztosítsák az uniós költségvetés megalapozottabb elosztását azáltal, hogy javítják a tagállamoknak a területükön található méhkaptárak számának meghatározására használt módszereit.

5.1. Támogatható intézkedések

Az 1308/2013/EU rendelet 55. cikkének (4) bekezdése módosítja a támogatható méhészeti intézkedések jegyzékét, kibővíti több intézkedés hatályát, és két új intézkedéssel egészíti ki a jegyzéket.

A megreformált KAP eredményeképpen a méhészeti ágazat most már nyolc intézkedéshez kérhet támogatást:

- a) **technikai segítségnyújtás a méhészek és a méhészek szervezetei részére;**
- b) **a méhcsaládokat megtámadó kártevők és betegségek – különösen a varroózis – elleni védekezés;** ezen intézkedés hatályát kiterjesztették, hogy ezáltal figyelembe vegyék az ágazat szükségleteit az ázsiai lódarázs (*Vespa velutina*)¹⁵ és a kis kaptárbogár (*Aethina tumida*)¹⁶ terjedése, valamint a varroózistól eltérő egyéb méhbetegségek, például a méhek gyomorvérsze vagy a kötésrothadás elleni küzdelem terén;
- c) **a vándorméhészet ésszerűsítése;**
- d) **a méhészeti termékek vizsgálatát végző laboratóriumok támogatását célzó intézkedések annak elősegítése érdekében, hogy a méhészek forgalmazzák termékeiket és növeljék azok értékét;** ezen intézkedés hatályát kiterjesztették az egyéb méhészeti termékek¹⁷, mint például a méhpempő, a virágpor, a méhszurok vagy a méhviasz vizsgálatára. Ez a minőségi méhészeti termékek fejlesztésének támogatása, valamint a méhészek kiegészítő bevételi forrásának biztosítása szempontjából is fontos;
- e) **az Unióban található kaptárak állománypótlásának támogatására irányuló intézkedések;**
- f) **együttműködés szakosodott szervekkel a méhészetrel és a méhészeti termékekkel kapcsolatos alkalmazott kutatási programok végrehajtása terén;**

¹³ HL L 211., 2015.8.8, 3. o.

¹⁴ HL L 211., 2015.8.8, 9. o.

¹⁵ <http://presse.inra.fr/en/Resources/Press-releases/rapid-expansion-of-Asian-hornet>

¹⁶ http://ec.europa.eu/food/animals/live_animals/bees/small_hive_beetle_outbreaks/index_en.htm

¹⁷ A méhészeti programok tárgyát képező méhészeti termékek felsorolása az 1308/2013/EU rendelet I. mellékletének XXII. részében található; e termékek a méz, a méhpempő, a méhszurok és a méhviasz).

g) **piacmonitoring**; ez egy új intézkedés, amelyet például a méz és a méhészeti termékek előállításának és árának nyomon követésére lehet használni;

h) **a termékek minőségének javítása a termékekben rejlő lehetőségek jobb piaci kihasználása érdekében**; ez egy új intézkedés, amelyet például a méhpempő vagy a virágpor potenciáljának kiaknázására lehet felhasználni.

5.2. A méhkaptárak számának meghatározására szolgáló módszer és az uniós költségvetés elosztása

A már említetteknek megfelelően az **uniós hozzájárulás tagállamonkénti megoszlásának fő tényezője** az, hogy a tagállam területén **hány méhkaptár** található.

A 2013-as KAP-reform ezt az elvet megőrizte, azonban harmonizálta a méhkaptárak számának meghatározására szolgáló módszert (a lehetséges mértékig, figyelembe véve a méhészeti ágazatban a tagállamok között tapasztalható rendkívül nagy eltéréseket); a Bizottság (EU) 2015/1366 felhatalmazáson alapuló rendeletének 4. cikkével összhangban az uniós hozzájárulás elosztása a **méhészeti programoknak a Bizottság részére való bejelentését közvetlenül megelőző két évre vonatkozóan bejelentett méhkaptárak számának átlaga alapján történik**.

A 2014–2016-os programokig a tagállamoknak csak háromévente, a nemzeti méhészeti program benyújtásakor kellett bejelenteniük a Bizottság részére a területükön található méhkaptárak számát. Jelentős különbségek mutatkoztak abban, hogy a tagállamok hogyan gyűjtik össze a méhkaptárak számára vonatkozó információkat, különösen a figyelembe vett méhkaptárak típusát, az információgyűjtés időszakát és éveit, valamint a számok meghatározására szolgáló módszert illetően. Ezt a helyzetet az uniós források kiegyensúlyozottabb elosztása érdekében rendezni kellett.

A Bizottság (EU) 2015/1366 felhatalmazáson alapuló rendeletének 1., 2. és 3. cikke határozza meg a „méhkaptárak” fogalmát, és előírja a tagállamok számára, hogy rendelkezniük kell egy **megbízható módszerrel a területükön található telelésre felkészült méhkaptárak számának meghatározására minden év szeptember 1. és december 31. között**, végezetül arra kötelezi a tagállamokat, hogy 2017-től kezdődően minden évben jelentsék be a méhkaptáraik számát.

A Bizottság (EU) 2015/1368 végrehajtási rendeletének 2. cikkével, valamint mellékletének 2. pontjával összhangban a tagállamok 2017–2019 közötti nemzeti méhészeti programja a méhkaptárak számának meghatározása céljából alkalmazott módszer ismertetését is tartalmazza.

Az egyes tagállamokban alkalmazott módszer ismertetése a Bizottság honlapján közzétett, 2017–2019 közötti méhészeti programokban olvasható. A módszerek összefoglalása a 2. táblázatban található. 18 tagállam kötelező regisztrációs rendszert fog használni, míg 10 tagállam statisztikai módszerrel, a méhésszervezeteknél regisztrált méhészekről vett minták alapján becsüli meg a méhkaptárak számát.

Általában a méhkaptárak kötelező regisztrációját tekintik a legmegbízhatóbb módszernek, de ez a méhészek és a tagállamok számára egyaránt fokozott adminisztratív terhet jelent; a méhészeket a nemzeti jog tevékenységük regisztrálására és méhkaptáraik számának valamely hatóság felé történő bejelentésére kötelezi. Fontos megjegyezni, hogy a legnagyobb méhcsaládállománnyal rendelkező hat tagállam (ES, FR, EL, RO, IT, PL) a kaptárak kötelező regisztrációja mellett döntött, míg a kevésbé fontos méhészeti ágazattal rendelkező tagállamok a statisztikai becslésen alapuló módszert választották.

A méhkaptárak számának becslésére szolgáló statisztikai módszerek megbízhatósága a méhészeti szervezetek által vezetett adatbázis minőségétől és a méhkaptáraik számára vonatkozó információ szolgáltatására kiválasztott méhészek mintájának reprezentativitásától függ.

A tagállamok az új módszereket alkalmazva először 2017. március 15-én fogják méhkaptáraik számát bejelenteni a Bizottságnak. A Bizottság (EU) 2015/1368 végrehajtási rendeletének 13. cikkével összhangban a Bizottság nyilvánosságra hozza honlapján a méhkaptárak tagállamok által bejelentett számára vonatkozó összesített adatokat. Ezeket az adatokat évente frissítik, aminek köszönhetően jobban nyomon lehet követni a méhkaptárak számát az Unióban.

2. táblázat: A tagállamok által a területükön található méhkaptárak számának meghatározására a 2017–2019-es nemzeti méhészeti programokban használt módszerek összefoglalója

Tagállamok	Regisztráció az illetékes tagállami hatóságoknál	Statisztikai módszer/A méhészeti szervezetek által vezetett adatbázisokon alapuló mintavétel vagy önkéntes regisztráció
Belgium		X
Bulgária		X
Cseh Köztársaság	X	
Dánia		X
Németország		X
Észtország		X
Írország		X
Görögország	X	
Spanyolország	X	
Franciaország	X	
Horvátország	X	
Olaszország	X	
Ciprus	X	
Lettország	X	
Litvánia	X	
Luxemburg	X	
Magyarország	X	
Málta	Teljes körű számolás	
Hollandia		X
Ausztria	X	
Lengyelország	X	

Portugália	X	
Románia	X	
Szlovénia	X	
Szlovákia	X	
Finnország		X
Svédország		X
Egyesült Királyság		X
EU-28	18 tagállam	10 tagállam

6. KÖVETKEZTETÉS

A KAP 2013-as reformjával az uniós méhészeti ágazat nemzeti méhészeti programokon keresztül történő támogatása javult. A támogatható intézkedéseket az ágazat változó szükségleteinek megfelelően kiigazították, és ésszerűsítették azokat a módszereket, amelyek alapján az uniós forrásokat a méhkaptárak számának figyelembevételével elosztották a tagállamok között. A reform első konkrét hatásait a 2016 augusztusában indult, 2017–2019-re vonatkozó méhészeti programok végrehajtása során lehet majd érzékelni. E jelentéshez nem tartozik további jogi javaslat.

E jelentés ténymegállapításai alapján – amelyek szerint minden tagállam rendelkezik érvényes nemzeti méhészeti programmal, és a rendelkezésre bocsátott uniós alapoknak több mint 90%-át felhasználták – megállapítható, hogy a méhészeti ágazatra vonatkozó európai piaci intézkedések kielégítően működnek. A három év múlva esedékes következő jelentésben lehetőség nyílik a 2013-as KAP-reform által bevezetett új szabályozási rendelkezések hatásának értékelésére.